

Андрій М. Колосок

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ – ШЛЯХ ДО ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

У статті здійснено аналіз стану електронної взаємодії систем органів влади Волинської області. Розкрито сутність поняття «електронне урядування», запропоновано заходи з його вдосконалення та наближення до міжнародних стандартів.

Ключові слова: електронне урядування; соціально відповідальна держава; взаємодія органів влади.

Літ. 10.

Андрей М. Колосок

ЭЛЕКТРОННОЕ УПРАВЛЕНИЕ – ПУТЬ К ФОРМИРОВАНИЮ СОЦИАЛЬНО ОТВЕТСТВЕННОГО ГОСУДАРСТВА

В статье осуществлен анализ состояния электронного взаимодействия систем органов власти Волынской области. Раскрыта сущность понятия «электронное управление», предложены меры по его совершенствованию и приближению к международным стандартам.

Ключевые слова: электронное управление; социально ответственное государство; взаимодействие органов власти.

Andriy M. Kolosok¹

ELECTRONIC GOVERNANCE AS A WAY TO BUILDING A SOCIALLY RESPONSIBLE STATE

The article presents the analysis of the current state of electronic interaction between public bodies on the example of Volyn region (Ukraine). The essence of the notion "electronic governance" is revealed, and measures on its improvement and harmonization with the international standards are offered.

Keywords: electronic governance; socially responsible state; interaction of public bodies.

Постановка проблеми. Розвиток електронного урядування за сучасних умов в Україні є надзвичайно важливим, оскільки воно здатне забезпечити ефективне управління, підвищити якість та швидкість надання адміністративних послуг, забезпечити прозорість прийняття рішень, знизити рівень корупції, зекономити значні кошти, пов'язані з витратами на канцелярські товари та відрядження.

Становлення електронної демократії в Україні покликане не лише прискорити європейську інтеграцію, а й стати потужним поштовхом до підвищення рівня життя простих українців, забезпечити усвідомлення відповідальності за прийнятті рішення конкретним чиновником, сформувані соціально відповідальну державу в цілому.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичні основи та практичні підходи до інформаційно-аналітичного забезпечення електронного урядування в Україні розглядалися багатьма вченими та суспільними діячами.

Зокрема, В.В. Єганов електронне урядування трактує як спосіб організації державної влади за допомогою локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, що забезпечує функціонування органів влади в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним

¹ Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk, Ukraine.

щоденне спілкування з ними громадян, юридичних осіб, неурядових організацій [3].

Згідно з концепцією Д.В. Дубова, електронне урядування – це комплекс державних інформаційних систем, інформаційно-технологічної інфраструктури їх взаємодії між собою та інфраструктури доступу до них населення, які забезпечують новий рівень відкритості, результативності та ефективності діяльності органів державної влади для найповнішого задоволення прав громадян [2].

З позиції управління соціальними системами, інформаційна система «Електронний уряд» – це система збору, введення, пошуку, обробки, збереження та надання на вимогу користувача згідно з визначеними критеріями інформаційних ресурсів, покликана забезпечити надання державними органами всіх гілок влади численних послуг бізнесу та всім категоріям громадян, а також інформування громадян про роботу державних органів [6].

Р.А. Коваль зазначає, що е-уряд – це адаптація державного управління до нових вимог суспільного розвитку, яка включає в себе і безпосередньо послуги, які надають органи державної влади та місцевого самоврядування своїм громадянам, і інтерактивну взаємодію між ними, зокрема, завдяки підтримці та впровадженню системи зворотнього зв'язку за допомогою сучасних інформаційних і комунікаційних технологій [8].

Під електронним урядуванням В.І. Мишишин розуміє форму організації державного управління, яка, широко застосовуючи новітні інформаційно-комунікаційні технології, забезпечує якісно новий рівень відкритої взаємодії держави та суспільства, надання повного комплексу державних послуг для всіх категорій громадян та суб'єктів господарювання [9].

З'ясування сутності електронного уряду з точки зору державного управління дозволяє визначити його як інформаційну систему взаємодії влади і суспільства на основі поєднання внутрішньої урядової і зовнішньої суспільної інфраструктури через владні Інтернет-представництва (портали), що розширює доступність державноуправлінських послуг та скорочує терміни їх надання [7].

Речник партії «Удар» Н. Агафонова пише, що електронне урядування – це шлях від «держави над громадянами» через «державу для громадян» до «держави громадян» [1].

М.С. Міхровська стверджує, що становлення електронного урядування як невід'ємної частини здійснення державної влади суттєво наблизить Україну до демократичних стандартів публічної адміністрації, сприятиме підвищенню прозорості виконавчої влади, покращить ефективність її діяльності, і, як наслідок, сприятиме кращому забезпеченню в Україні прав і свобод людини і громадянина [10].

Невирішені частини загальної проблеми. Однак коло питань, пов'язаних із організацією механізму функціонування електронного урядування в Україні, зокрема забезпечення інтеперабельності та електронної взаємодії систем органів влади, надання електронних послуг, формування інфраструктури відкритих даних потребують більш детального дослідження.

Окрему увагу слід приділити питанням електронної взаємодії між органами державної влади та бізнесом на регіональному рівні, і це повинно стосува-

тися не лише подання електронної звітності, а й формування системи електронного громадського контролю за процесами надання ліцензій, відшкодування податку на додану вартість, проведення тендерів, здійснення та висвітлення результатів перевірок тощо.

Метою дослідження є розвиток теоретичних засад електронної демократії та формування практичних рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-го, методичного та технологічного забезпечення електронного урядування на регіональному рівні.

Основні результати дослідження. Впровадження та експлуатація системи електронного урядування є ключовим напрямом підвищення ефективності державного управління як на національному, так і на регіональних рівнях, сприяє прискоренню темпів економічного зростання, покращує якість надання адміністративних послуг.

Використання механізмів електронної взаємодії органів влади дає можливість вирішити основні проблеми українського суспільства:

- відновлення довіри громадян до державних інституцій та органів місцевого самоврядування.
- непрозорість, корумпованість, закритість органів державної та місцевої влади;
- децентралізація, встановлення контролю громадян над прийняттям рішень у сфері державної політики.

За результатами міжнародної оцінки розвитку електронного урядування «United Nations E-Government Survey 2014. E-Government For The Future We Want», Україна у 2014 р. посіла 87-ме місце серед 193 країн-членів ООН. Разом з тим, в Україні поступово складаються необхідні передумови для розвитку електронного урядування. Так, за різними оцінками, абонентами Інтернету в країні є від 19 до 24 млн осіб, 29% з яких постійно відвідують сайти органів влади та місцевого самоврядування. Всі центральні органи виконавчої влади, обласні та міські державні адміністрації мають офіційні вебсайти. Відсоток підключених до мережі Інтернет робочих місць в апараті та структурних підрозділах обласних державних адміністрацій складає 92%, в районних державних адміністраціях – 65%. Система електронного документообігу в апаратах адміністрацій, впроваджена в усіх областях та у м. Києві, крім Запорізької, Київської, Кіровоградської та Тернопільської областей [5].

У Волинській області створена мережа центрів надання адміністративних послуг у 4 містах обласного значення: Луцьку, Ковелі, Нововолинську, Володимир-Волинську, та 16 районних держадміністраціях.

В області для забезпечення доступу до публічної інформації та її збереження створено систему обліку документів, що містять публічну інформацію. Вона розміщена на офіційному вебсайті обласної державної адміністрації у розділі «Публічна інформація». Цей розділ містить розпорядження обласної державної адміністрації, її структурних підрозділів, проекти документів, що підлягають громадському обговоренню, інформацію про роботу зі зверненнями громадян, а також там можна оформити запит на отримання публічної інформації.

Крім того, запроваджено інформаційно-довідковий вебсайт «Адміністративні послуги органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування

Волинської області», де розміщено інформацію про 308 послуг, які надаються структурними підрозділами облдержадміністрації, територіальними органами міністерств, інших центральних органів виконавчої влади в області, 106 послуг, які надаються райдержадміністраціями області, та 100 послуг, які надаються в межах делегованих повноважень виконкомами міських рад, в середньому щодня сайт відвідує 800 користувачів [4].

Також даний вебсайт містить переліки послуг, які надаються органами місцевого самоврядування: «Типовий перелік та інформаційні картки адміністративних послуг на прикладі Боратинської сільської ради Луцького району», «Типовий перелік та інформаційні картки адміністративних послуг на прикладі Торчинської селищної ради Луцького району», «Типовий перелік та інформаційні картки адміністративних послуг на прикладі Ківерцівської міської ради Ківерцівського району».

У Центрі надання адміністративних послуг Луцької міської ради, що одночасно є й районним, впроваджено віртуальний кабінет з надання адміністративних послуг, який забезпечує електронну чергу, автоматизовану систему електронної взаємодії адміністраторів і надавачів адміністративних послуг, при цьому кожна операція підкріплюється цифровим підписом.

У Волинській області розпочато дослідну експлуатацію єдиної автоматизованої системи електронного документообігу, до якої підключено понад 500 користувачів у 77 установах, для яких виготовлено 1 тис. електронних цифрових підписів [4]. В системі відбувається рух електронних документів, засвідчених цифровими підписами, між обласною державною адміністрацією, всіма її структурними підрозділами, районними державними адміністраціями, обласною радою, районними радами, міськими та селищними радами. В перспективі, систему електронного документообігу використовуватимуть понад 1300 посадових осіб інститутів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Висновки. На нашу думку, електронне урядування – це система взаємодії державних інституцій з окремим громадянином та суспільством в цілому через інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечує оперативне, відкрите та неупереджене вирішення будь-яких соціально-побутових проблем. Крім того, електронне урядування мінімізує контакт громадян із чиновниками, тим самим зменшуючи корупційну складову, в державному управлінні на національному та регіональному рівнях.

На державному рівні для прискорення запровадження системи електронного урядування необхідно:

- сформувати єдину політику щодо запровадження електронного урядування;
- визначити стратегічні пріоритети розвитку інформаційно-комунікаційних технологій;
- забезпечити інтегрованість наявних державних програмних комплексів між собою та із запроваджуваною системою е-урядування;
- передбачити у бюджеті часткове фінансування регіональних програм електронного урядування за умови паритетного фінансування з місцевими бюджетами;
- запровадити єдині стандарти створення цифрового підпису;

- налагодити співпрацю та взаєморозуміння між Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації і Державним агентством з питань електронного урядування України.

На регіональному рівні, безпосередньо у Волинській області, необхідно:

- розробити програми інформатизації області, районів та міст на 2015–2016 роки;
- у обласному, районних та міських бюджетах передбачити фінансування даних програми та заходів з впровадження електронного урядування;
- забезпечити поступову відмову від паперового документообігу та повністю перейти на автоматизовану систему електронного документообігу;
- запровадити систему додаткових стимулів для працівників, зайнятих у сфері обслуговування держаних інформаційних ресурсів, з метою збереження існуючих та залучення нових спеціалістів з інформаційно-телекомунікаційних технологій.

1. *Агафонова Н.* Електронне урядування – це шлях від «держави над громадянами» через «державу для громадян» до «держави громадян» // klichko.org.

2. *Дубов Д.В., Дубова С.В.* Основи електронного урядування. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 176 с.

3. *Єганов В. В.* Проблеми та перспективи впровадження системи електронного урядування в Україні // www.kbuara.kharkov.ua.

4. Звіт про хід реалізації ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» Волинської обласної державної адміністрації // oqr.gov.ua.

5. Зелена книга державної політики у сфері електронного урядування в Україні / Strategic Advisory Groups. – К.: Державне агентство з питань електронного урядування України, 2014. – 39 с.

6. *Клименко І.В., Линьов К.О.* Технології електронного урядування. – К.: ДУС, 2006. – 225 с.

7. *Клімушин П.С., Серенко А.О.* Електронне урядування в інформаційному суспільстві. – Харків: Магістр, 2010. – 312 с.

8. *Коваль Р.А.* Державне управління в інформаційному суспільстві: перспективи електронного урядування // Економіка та держава.– 2008.– №4. – С. 81–84.

9. *Мицишин В.І., Жежнич П.І.* Аналіз особливостей побудови систем електронного урядування в Україні // Вісник Національного університету «Львівська політехніка».– Серія: Інформаційні системи та мережі.– 2011.– №699. – С. 164–175.

10. *Міхровська М.С.* Розвиток електронного урядування як пріоритетне завдання становлення публічної адміністрації в Україні // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского.– Серія: Юридические науки.– 2012.– Т. 25, №1. – С. 298–304.

Стаття надійшла до редакції 4.02.2015.